Historia

Szkoła Podstawowa w Mordach należy do jednej z najstarszych szkół w naszym regionie. Początków jej należy szukać w I połowie XIX wieku.

HISTORIA SZKOŁY PODSTAWOWEJ W MORDACH

Szkoła w Mordach powstała w roku 1841. Najprawdopodobniej mieściła się w starym, drewnianym budynku, na dzisiejszej ulicy Kościuszki. W 1850 roku notują, „iż była to szkoła jednoklasowa, koedukacyjna. Mieściła się ona w domu własnym, który był murowany, kryty dachówką i stał obok kościoła parafialnego, od strony północnej frontem do wschodu."

Po powstaniu w 1864 roku szkoła otrzymała ukazem carskim na własność 3 morgi I 133 pręty gruntu poduchownego. W 1864 roku, wprowadzono do szkoły język rosyjski. jako przedmiot o jednej godzinie lekcyjnej w tygodniu. Wykłady odbywały się w języku polskim. Do obwodu szkoły w Mordach należały następujące wsie: Barbaryna, Głuchów, Głuchówek, Wojnów, Wólka Soseńska, Sosenki, Klimonty, Wyczółki, Stara Wieś i Górki.

W XIX wieku lekcje w szkole odbywały się z reguły przez 3 godziny a uczniowie rozpoczynali je o godz. 9 bądź 10-tej. Uczono takich przedmiotów jak: zgłoskowanie i czytanie, arytmetyki, religii i moralności i kaligrafii. W latach 60-tych rozszerzono program nauczania i wprowadzono nowe przedmioty: czytanie polskie, czytanie rosyjskie, pisanie polskie i rysunki, arytmetyka, nauka pamięciowa o wagach, miarach i monecie, roboty domowe, nauka religii i moralności, historia święta (*tych dwóch ostatnich przedmiotów uczył ksiądz*).

W 1908 roku wybudowano nowy dom szkolny na placu pocerkiewnym na Nowym Rynku. Dom ten murowany, kryty dachówką, o dwóch salach szkolnych i mieszkaniu kierownika. Szkołę rozdzielono na żeńską i męską.

OKRES I WOJNY ŚWIATOWEJ

W okresie I wojny światowej szkoła została zniszczona przez wojska rosyjskie i niemieckie, drzwi, ławki i ogrodzenie spalone. Dnia 1 października 1915 roku miejscowy Komitet Obywatelski szkołę odrestaurował, W rok potem – w 1916 roku – otworzono trzecią szkołę (koedukacyjną) w domu Jakubiaka przy ulicy Łosickiej 28. Władzę nad szkolnictwem wówczas objął rząd okupacyjny niemiecki i sprawował ją aż do roku 1917. W roku 1917, w październiku, zarząd szkolnictwem objęły władze polskie.

W NIEPODLEGŁEJ POLSCE

Od dnia 1 stycznia 1918 roku wszystkie trzy szkoły zostały uznane za jedną – trzyklasową szkołę. Trzecią szkołę wynajęto w domu Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnościowego. Otwarto szkoły w: Głuchówku, Starejwsi, Wojnowie, Wólce i Wyczółkach. Do obwodu szkoły w Mordach należały wsie: Barbaryna, Głuchów i Klimonty. W roku 1922 szkoła w Mordach została podniesiona do najwyższego typu szkół powszechnych, została szkołą 7-mio klasową. Od dnia 1 listopada 1923 roku datuje się otwarcie drugiej szkoły w Mordach dla ludności żydowskiej.

Stan oświaty po 1918 roku na terenie Mordów pozostawiał wiele do życzenia. Z roku na rok przybywało uczniów, tworzono klasy starsze. Konieczna więc była budowa nowej szkoły, dlatego też w roku 1927 podjęto taką decyzję. Budynek nowej szkoły oddano do użytku w roku 1928 przy ulicy 3 Maja w miejscu nieistniejącej od dawna cerkwi unickiej (obecnie siedziba ZSZ w Mordach).

LATA WOJNY I OKUPACJI

W szkole w Mordach rok szkolny rozpoczął się 1 września 1939 roku od mszy w kościele. Po mszy uczniowie udali się razem z rodzicami do budynku szkoły. Tutaj ówczesny kierownik p. Pasternak poinformował zebranych o zarządzeniu Ministra. Wszyscy byli poważni i smutni. Mimo wszystko zdecydowano, że uczniowie będą przychodzić na lekcje. W dniu 8 września 1939 roku Mordy przeżyły silne bombardowanie i pożar. Od tego dnia rodzice przestali posyłać dzieci do szkoły w obawie o ich życie.

W końcu września 1939 roku budynek szkoły został zajęty przez wojska niemieckie. Później budynek szkoły zajmują żandarmi niemieccy.

Lata 1939 – 45 to lata smutnych przeżyć i dewastacji szkoły. grono nauczycielskie i dziatwa w rozsypce. Budynek szkoły zajęty przez Niemców, majątek szkolny rozgrabiony i zniszczony, część dziatwy uczyła się po domach prywatnych według programu narzuconego przez Niemców (wykreślono z programu historię, geografię Polski). Wykreślono również kulturę fizyczna, lecz po pewnym czasie Niemcy wycofali się z tego zarządzenia. Zamierzano wprowadzić obowiązkowy język niemiecki ale brak nauczycieli nie pozwolił na realizację tego zamiaru. Nauczanie języka polskiego zostało mocno okrojone i odbywało się w oparciu o dwa czasopisma „Ster" i „Mały Ster" wydawane w Krakowie. Obowiązywały one w całej Generalnej Guberni. Zajęcia w szkole wznowiono 12 października 1939 r. Szkoła w Mordach pozostała nadal szkołą siedmioklasową z okrojonym programem nauczania (bez historii, geografii). Uczono w niej według programów zatwierdzonych przez Generalnego Gubernatora Hansa Franka. I tak np. w klasie II uczono języka polskiego, rachunków, zajęć praktycznych, ćwiczeń cielesnych, rysunku i śpiewu. Wprowadzono nowe stopnie: bardzo dobry, dobry, zadowalający, dostateczny, mierny i niedostateczny.

Mordy to także ośrodek tajnego nauczania na poziomie szkoły powszechnej i średniej. Na tajnych kompletach, w prywatnych domach najczęściej w domach rodziców uczniów, nauczano przedmiotów objętych zakazem nauczania (historia, geografia, literatura polska).

Tajne nauczanie w zakresie szkoły powszechnej prowadzili w Mordach nauczyciele: Zygmunt Dziedzic, Brymorowa Weronika, Nowicki Bronisław. Są to nauczyciele, których po II wojnie światowej zweryfikowano. Najpewniej jednak nauczycieli prowadzących tajne nauczanie było w Mordach więcej. W zakresie szkoły średniej tajne nauczanie organizowała w Mordach Janina Jakubowska – magister filozofii w zakresie filologii polskiej. Pochodziła z Warszawy.

CZASY PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Naukę w szkole po wyzwoleniu rozpoczęto dnia 1 września 1944 roku. Warunki nauczania były bardzo ciężkie. Brak sprzętu, ławek, zniszczenie pomocy naukowych, zdewastowany budynek, brak opału. Dzięki staraniom i pozytywnemu stosunkowi do szkoły ówczesnego burmistrz Mordów, Feliksa Sugiery, wiele z tych trudności udało się przezwyciężyć. Po wyzwoleniu powstała również w Mordach szkoła średnia – gimnazjum pod nazwą Miejskie Gimnazjum Ogólnokształcące. Lekcje w tej szkole średnie rozpoczęły się również w dniu 1 września 1944 a zajęcia odbywały się w lokalu szkoły powszechnej. Założycielką jego była p. Janina Jakubowska działająca podczas okupacji w Tajnej Organizacji Nauczycielskiej.

W pierwszych latach po wyzwoleniu szkoła oprócz nauczania dzieci prowadziła również naukę dorosłych w ramach walki z analfabetyzmem. Walkę z analfabetyzmem zakończono w 1951 roku.

W 1954 roku, ze względu na ciasnotę w dotychczasowym budynku szkoły, przystąpiono do prac nad dokumentacją nowej szkoły. Plan ten z różnych względów władze zatwierdziły dopiero w 1959 roku. W tym samym roku podpisano umowę na prace budowlane. Budowa posuwała się szybko i już 8 stycznia 1962 roku rozpoczęto naukę w nowym budynku szkoły.

W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych w szkole podczas wakacji gościły niejednokrotnie dzieci z Warszawy na koloniach. W 1966 roku w wyniku reformy wprowadzono do szkól klasę ósmą. W 1973 roku w następnej reformie utworzono Zbiorczą Szkołę Gminną do której uczęszczały dzieci z terenu prawie całej gminy.

W 1975 roku Komitet Rodzicielski ufundował szkole sztandar. W dwa lata później ówczesny dyrektor szkoły p. Kazimierz Dębski rozpoczął nadbudowę piętra nad świetlicą (obecne klasy „o"), a w 1979 nadbudowano pracownię historyczną.

W 1984 roku oświata przeżywa trzecią reformę. Tym razem zlikwidowano Zbiorcze Szkoły Gminne a powołano Miejski Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkól. W 1991 roku wprowadzono następną reformę i nowe oceny.

1 stycznia 1996 roku szkoły na terenie gminy zostały przejęte przez Samorząd Gminny. Po likwidacji szkół 3-klasowych w Ptaszkach i Czołomyjach obwód nauczycieli i uczniów włączono do szkoły w Mordach. Od 1 września 1999 roku w szkołach znów rozpoczęto nową reformę. Obniżono stopień organizacyjny do szkoły 6-klasowej i wprowadzono gimnazja.

Od dnia 1 września 2000 roku szkoła podstawowa została połączona z Przedszkolem Samorządowym w jeden Zespół Oświatowy.

Z dniem 1 września 2007 roku przestała istnieć szkoła podstawowa w Wojnowie. Nauczyciele oraz uczniowie zostali włączeni do naszej szkoły.

1 września 2017 roku przeżyliśmy następną reformę oświaty – likwidację gimnazjów. Gimnazjum w Mordach zostało włączone do szkoły podstawowej.

(Jerzy Borowski – 2000 r., aktualizacja: 2019 r.)